

הפיוטים והפייטנים

נאום בנימין המכונה וואלף ב"ר שמשון איש היידנהיים.

בפתיחת ביאורי לחלק ראשון מחיבור הזה הוא חלק פסח יעדתי לדבר דבר יקיף כל הענינים הנלרכים לדעת הפיוטים כולם על אמתתם, ולהכניס דעת השואל על ארבע בנותיהם שהם ההוכח והפועל והצורה והתכלית, והכני להשיב על ארבעתן כי ה' הטובה עלי, ואומר:

מחומר הפיוטי, כבר אמרתי שם בפתיחתי שהוא מורכב ממקראי קודש ומאמרי רז"ל בהלכות ואגדות מדברי חכמה ומוסר ויראת ה'. הפועל, הם הפיוטים בעלי הלשון. והצורה, הוא החרוז והמשקל.

והתכלית, התחזקות בלב האנשים חוקי האלהים ותורתיו, לנטוע אהבתו וליסוד יראתו, והתכלית הזה יושג על יותר נקלה בדיבור החרוז והמשקל כי הוא יערב לחיך וינעם לאוזן וגם הנפש תתענג בו עד שיתקקו הענינים בקרב איש ולב עמוק ולא יסורו מהרה. ונעבור שכל אחת מאלה הסבות הארבע מורכבת מענינים רבים לכן אתלקם למחלקותם ואצארים אחת לאחת כאשר ישים אלהים בפי, ואמתיל ראשונה מן הפועל כי הוא החלק היותר גדול והיותר עמוק ונעלם, ומחוכו יתבאר יום הולדת הפיוטים ומילדיהם החכמים כ"ע.

הפיוטים הרבים הנמלאים אלגוריון היום והמקובלים באומתנו,

השירים והזמרים, השבחות והסליחות, התחינות והקניות,

הן המה אשר נתקיימו מאת חכמי אומתנו הפיוטי הקדמונים כ"ע, כולם אנשים חכמים וידועים ראשי אלפי ישראל היו.

ואלה שמותם ע"ס א"ב

ר' אברהם הכהן ב"ר יהודה הכהן חבר מעריב ליל ב' של שבעות לבני ווירמס, ואהבה לפ' כשאחר שבעות, גם הוא חבר ס' ארבע שורים חמלאהו נש"י והי' בסוף האלף החמישי.

ר' אברהם ב"ר מאיר חסום בקיפה המתחלת אשאג מנכמת לבי,

ר' אברהם ב"ר יעקב חיבר קינה הנחלת ליון אשר יאמרו.
ר' אברהם ב"ר יצחק הבהן חנר יוגר וזולת לזרית מילה מכהג פולין
 גס הוא עשה זרכת חתנים, הוא החכם המפורסם בשם אב"ד מעיר מנפליירא
 בעל ס' האשכול קוחנו של הראב"ד ואומרין עליו שהי' אליה כראה צנית מדרשו,
 והי' צבוק המאה המשיעית אחר ד"א.

ר' אברהם ב"ר מאיר אבן עזרא, חנר פיוטים רבים, ומהם צסידורי
 הספרדים, גס הוא חנר הפיוט כי אשמרה שבת אל ישמרני, והי' צבוק המאה
 המשיעית אחר ד"א, ועיין לקמן ר"ש צ"ר יהודה.

ר' אברהם ב"ר מנחם חנר סליחה ליו"ד בעצת מחלתה אבן הראשה.
ר' אברהם, בן חמוס צאופן שבת דמנוכה מ"פ וצאהנה פ' נשא אחר שנועות
 וצפיוט אשריך הר העברים שאומרין בני פולין בשמחת תורה קודם ההפעה,
 ואולי הוא אחד מן הארצעה המזכרים.

ר' אלחנן חמוס צסליחה המתחלת אשת נעורים.

ר' אלי' הזקן בעל אסות של רבינו האי גאון רבו של רבינו גרשום מ"ה אשר הי'
 צבוק המאה השמינית אחר ד' אלפים הוא חנר האזהרות שאומרין צאשכנו צמו שנועות,
 בן מלאמי צס' שס הגדולים אות ה' בי' א' וכ"כ צש"ק ואיכנו כבון שהרי האזהרות
 שייסד ר' אליה הזקן מתלתם אמת יהנה חבי והס נעשו צחרוים כמבואר צהדי' צמוס'
 צמס' סוכה דף מ"ע א' שהעתיקו שס איזה חרוים מאזהרות שלו, גס צמס' יומא
 דף ח', ונדה דף ל' א' וב"ב דף קמ"ה צ' העתיקו איזה חרוים ממנו ואיכס צאזהרות
 שלנו, ואזהרות שלנו מתחילים אשה הנפלת גס לא נעשו צחרוים, לבן הדין עס
 ה"ל צתשובה שלו שרבינו שמעון הגדול הוא שייסד האזהרות אמה הנפלת והוא
 הי' צר סגולתו של ר' אלי' הזקן שייסד אזהרות אמת יהנה חבי.

ר' אלי' בירבי מרדכי חמוס צקרוצות למנחה י"ב והוא חד מן
 הקדמונים כי הוא גס צנחצור כ"י משנת י"ח וצב"י קולוכיא.

ר' אלי' ב"ר שמועי' חנר סליחות רבות כגון אויתיך קויתיך, ואקרא
 צשמך, ואין מלוי' לראש, וארכן וקלרן, ואבותי כרבת ריכס, ואליך לצ וגפס,
 ואח ה' צהמלאו, ועס ה' חזקו, וארי' ציער, ואצדו חכמי גזית, ואמה חלקי
 וצור לצני, ואפס הוד, ואיככה אפלה פי, ואחרים וצלתם, ועוד לו סליחות שאומרין
 בני ווירמס ציוס צ' וציוס ד' דתשובה. לא ידעמי צצירור מי הוא.

ר' אלעזר הקליר מקריית ספר רצ הפיוטים וראשם צומן, הוא הקליר
 אשר חנר הפיוטים לכל י"ט ראשון של גליות וקרוצות ליוס א' וליוס צ' של סוכות
 עיין רש"י צמס' יומא דף ס"ז א', ומפלת גס ומפלת טל ופיוטים לארצע פרשיות
 וקרוצות לפורים ולט' צאצ ולמוסף ר"ה א', וי"כ, גס הוא חנר מן ההושענות כמו
 שכתב רש"י ז"ל צפירושו לאיזכ כ"ד ו', ומן הקינות והס הראשונים שאומרין צט'
 צאצ, גס הוא חנר אז על כל סימו יער בקרוצות ליוס צ' של פסח גס חנר קרוצות
 למנחה יוס כפור מחלתו אדר צמאר מוכן וכו' מלאמי צכ"י יסן הבא מקלוכיא הוא
 סקליר אשר עליו כתב הראב"ע צכירושו לב' קהלת שחמלאו צפיוטיו דברים קשים
 ע"ס וכנר השצמי כנוד הקליר על מיכנו והסירותי מעליו דברי חרפות הראב"ע צציאורי
 לביוט אכסיכה מלכי צמוסף ליוס א' של ר"ה ע"ס. וצרוצ פיוטיו חמוס שמו אלעזר
 צרבי קליר וצתפלת גס לש"ע חמוס אלעזר צרבי קליר מקריית ספר והוא מקוס צא"י

וכזכר הרבה פעמים צם' יהושע ולמדנו ממנו שהי' מצני א"י החוגגים רק י"ט ראשון של גלויות ולא י"ט שני, הוא הקליר אשר חתם שמו אלעזר ברני קיליר בפיוט אדרת ממלכה לר"ה וככה חתם בקדושה לשחרית ש"ע שאומרים בק"ק וירמייא, ובפיוט ליוצר פ' פרה תחלתו אילי עם גולה הכדפס בקלת מחזורים ישנים חתם שמו אלעזר ברני קיליר והוא הקליר והוא הקליר, וישעיה נרדפה לדעת מי הוא הפייטן הזה ובאיזה זמן משנות היצירה הי', כי ראינו בזה מנכחה גדולה ועלומה, יש מי שאמר שהי' תנא, והדעת הזאת הוצא בתוס' צמס' חגיגה דף י"ג א' אחר שאמרו כי הקליר יסד פיוטו ע"כ דעת ר' לוי בירושלמי וכן דרכו שבבמה מקומות הי' מניח שיטת הש"ס שלנו כדי לאחוז שיטת הש"ס ירושלמי, אמרו שהוא הי' תנא והוא הי' ר"א בר"ש וכו' עכ"ל, וברור לי שטעות כפל בדיבור זה ול"ל וי"א שהוא הי' תנא וכן העתיק הרא"ש בסוף פרק אין עומדין צמס' י"א והוא חירון שני, שלפי תירולו הראשון כבר היו נמלאים צימיו שני התלמודי' והוא אחז בדעת ר' לוי ובשיטת הירושלמי א"כ וודאי שלא הי' תנא, ודעת הי' א"א שאין להקשות עליו משיטת התלמוד לפי שהוא הי' תנא ופליג, ואולם דעת רבינו חס' בחירון הראשון שכן אמר בתוס' דחולין דף ק"ט צ' שהקליר ייסד ע"פ הירושלמי, גם בתוס' צמס' ר"ה דף כ"ז א' ד"ה כמאן מללין הקשה ר' תדירי ארדי', וכן בבמה מקומות מלאנו שיסד ע"פ דעות סותרות עיין צמס' רש"י צמס' יומא דף ס"ז א', ובעל ס' יומא דף כ"ג א' נדכס' אמשטרדס הביא דעת מי שחשב שהוא ר"א בן ערך ויש מי שחשב שהוא ר"א בר"ש וכתב עליו הצי"ח ו"ל אמר ש"ז זה אי אפשר שאני מלאמי במחזור אשכנזים קרובות יום ז' של פסח ראשי תיבותיו אני אלעזר ברני יעקב הקליר מקרית ספר והבן עכ"ל, ובשנה ההגה הזאת נדף ל"ג ב' אלל ר"א בר"ש, ואם נקבל עדותו זאת של רש"ש (כי איננו נמלא בפיוטים שלנו) יהי' ראוי שאיננו לא ר"א צ"ע ולא ראב"ש אצל יתכן שהוא ר"א בן יעקב שמשנתו קב ונקי וגם הוא הי' תנא תלמיד ר"ע וברור שני אחר החורבן. הרי לך ג' דעות שונות והלך השוה שנהן שהקליר תנא הי' וברור ראשון או ברור שני אחר החורבן, ואולם המעיין בפיוטי הקליר יראה כי דעת כולם לא יתכן והוא בעצמו מעיד על זמנו כי כן אמר בקרובות לט' באב כי כבר עברו תשע מאות שנה ועוד לחרבן הבית, ועוד שם בפיוט ההוא כי כבר עברו כמה יובלות, וא"כ איך יעיד עדות שקר בעצמו והרי כל התנאים הנזכרים לא עברו עליהם עדין שני יובלות ואף גם תשע מאות שנה ועוד? וזה תנא שאין עליו תשובה, ועוד יתחמך לבב כל אכזר אשר איש אמת הדבר שהקליר תנא הי' היתכן שהמון החכמים האמוראים אשר באו אחריו לא יעלו את שמו על שפתם? היתכן שמהמון כיוטי הקליר המלאים להם דינים והלכות והגדות לא יכירו אף אחד? הלא המה אשר עברו בכל דרכי התנאים מקליהם ועד קליהם וחפשו באמתחותיהם למצוא בהם דבר הלכה ודבר הגדה ומוסר ותכלה ותחינה, ואין אחד מהם שם על לב כי כל אלה נקבלו באו להם בפיוטי הקליר. היעלה על הדעת כי בעלי ההגדות והמדרשים אשר אמרו כמה ענינים הנמלאים בפיוטי הקליר ככתבם וכלשונם ממש כאשר יראה המעיין צביאורנו לפיוטיו, היתכן כי האנשים השלמים האלה ידרשו הענינים האלה צמס' ויכחידוס חתם לשונם מבלי להזכיר שם אומרים עליהם? היתכן כי כל פיוטי הקליר נעלמו מעיני רבנן סבוראי ומעיני הגאונים הנאים אחריהם אשר קבלו ואספו כל דברי התנאי' והאמוראי' ושקלו וטרו בהם להעמיד הדין ולהישיר המסילה, ואת שם הקליר לא יזכרו ולא יסקרו? הלא תראה כי הגאונים שקלו וטרו בכל הצרכות ובכל נוסחות התפלות שתקנו קדמוניהם ושקלו וטרו בצרכות הרב את ריבנו שאומרים בפורים ושקלו וטרו בפיוט אשר צגלל אבות שאומרים צמסת

חורה וכמו שהעמקנו דנריהם שם על מקומו, ולא מלאנו לאחד מהם אף פיוט אחד מפיוטי הקליר, והראשונים שהעלו את שמו על שפתותיהם הם רש"י ובעלי התוס' ז"ל לא זולתם הקודם להם; ועוד והרי נכל התפלות שייסדו לנו קדמונינו בעלי התלמוד ואף הגאונים כגון ה' עם פפיות, וחיוס הרת עולם, ואחילה לאל ורומיהם, כל בני הגולה הוגים בהם בספרד ובלרפת ובאשכנז ולמה לא קבלו הספרדים שום פיוט מפיוטי הקליר וקבלו ממורחם פיוטים אחרים מחכמים אחרונים אשר באו אחריו אחר כמה מאות שנים? אין זאת, מי אני! כי כל החכמים הנזכרים לא ידעו את הקליר ולא ראו את כל מעשה תוקף פיוטיו כי לא היו ולא נבראו עדיין בימיהם, והקליר לא ה' לא תנא ולא אמורא ולא כדוראי ולא גאון. וכי תשאלני א"כ מי הוא ואיזה הוא האיש הקלירי אשר ה' אחר תשע מאות שנה אחר החורבן? אשיבך לך ונקש באמתחות החכמים אשר היו אחריו ותמלאהו בחתימת הגאונים אחר רב האי גאון ז"ל, ואת זה חזיתי עדות כתוב להחכם ר' **בנושה בנשרי** ז"ל בפירושו לס' יצירה פ"א בוף משנה א' שאמר בזה הלשון, והרב ר' אליעזר הקליר ביאר בספרו הנקרא כבודה, ספר וספר וסיפור ג' הויות, וז"ל כשנרא הנורא העולם נראו נג' ספרים והם ספר וספר וסיפור וכו' ואת הה"א שאמר היא שלש הויות כאשר פירש רבינו האי גאון ז"ל, ואב"ג מתחלף בא"ת ב"שוכו" עב"ל ר' אליעזר הקליר ז"ל, ועב"ל, הרי לך שהקליר ה' אחר רב האי גאון ז"ל ועמה לא וחשוב ותמלא שהתשע מאות שנה ועוד שהזכיר הקליר בקרובות לט' באב הם מכוונים ומלומדים, שהרי בית תפארתנו מוצ"ב נחרב בשנת ג' אלפים תתכ"ג לשנתון הרמב"ם בהקדמתו ליד החזקה שלו או תתכ"ס לפי דעת אחרים, והרב רב האי גאון ז"ל נסמך לגאון בשנת ד' אלפים תשנ"ו או תשנ"ז כמבואר בתשובת רש"ל סי' כ"ט וביחסין ובל"ד והיינו בקירוב תשע מאות שנה אחר החורבן, הוסף עליהם עוד שנים אחדים או עשור ויעלו בידך תשע מאות שנה ועוד, שהזכיר הקליר בקרובות הנ"ל והוא סמוך אחר רב האי גאון ז"ל, אלה הדברים אשר רציתי להעלות על ספר בחון בהם ומקור בהם והעמד דבר על צוריו והשג הקליר על מכונו.

ר' אליעזר ב"ר יהודה מגרמניא בעל ס' הרקח אשר חנר בשנת ד' אלפי' מתקל"ח ככתוב בס' שם הגדולי' אות א' סי' כ"ג, והי' נכדו של רבינו קלו כי מוס ותלמיד ר' יהודה הקסיד, ובתיב בס' האמונות של ר' ש"ט שיש קבלה ביד אחרונים שזה הגאון ר"א ה' מקובל גדול ואלי' ה' מתגלה בבית מדרשו, הוא חנר פיוטים הרבה שאומרים בק"ק ווירמיישא והם מעריב ליל א' דר' הוסוכת וס' עואופן חולת לשנת שז' ולשנת שלפני ט' באב חולת לשנת כ"ה סיון על גזירת ערפורט וחולת לב' שושעים ואחרים זולתם.

ר' אליעזר ברבי ישרכיה האל יגלה חסד כן חתום בשליחה המתחלת בין כסא לעשור.

ר' אליעזר ברבי נתן האשכנזי הוא הראב"ן בעל ס' אגן העזר וקיצו של הרא"ש והי' חי בעיר מגנלא כדאי' בפסקי הרא"ש עליה ר' הופ' בתרא דמ"ק מעשה חירע במגנלא שנת מתק"ה בפני רבינו אליקים וראב"ן וכו', וכן בתשובות מהר"ם מרוטנבורג סי' תר"ן והיו לו שית עם רבינו חס' ורשב"ם וריב"ם כמבואר בספרו דף קמ"ח ועיין בסמוך ר' אליקים, הוא הראב"ן חנר גם ס' מאמר השכל וביאר בו איך שגכללו כל תרי"ג מלות בעשרת הדברים ומתוכו מבואר באר היטיב מערבית ליל שני של שנועות מ"א אשר ייסד גם הוא, גם הוא ייסד מעריב ליל אחרון של פסח תחלתו אור לשניעי גש שאומרים בקלית קהלות, גם הוא ייסד יולר ואופן חולת לשנת שזבה לפי מ"א, ויולר ואופן לצרית מילה וסליחה למוסף י"ב תחלתה אכברה כפי מלך דב.

(* * *)

ר' אליעזר ברבי יצחק חנר סליחה ל"כ קטן תחלתה אלהי נזר עמך
מספדך סמר, הוא הרנרא"ני שהזכיר רש"י במס' פסחים דף ע"ו ב'.

ר' אליעזר ב"ר שבזשון חתום נמערין ליל ב' של סוכות לפי מ"א, וכתב בש'
יוסף דף ק' א' שהוא ורבינו יואל העזרי נפטר שנת ה' אלפים וד' לילידה.

ר' אליקים חתום נזולת לברית מילה מ"א, ומסתבר שהוא רבינו אליקים ב"ר
יוסף שהזכיר לעיל אללר' אליעזר ברבי נתן, ובמרדכי דכתובות פ' האשה
שאלו ראב"ן ור' אליקים את רשנ"ס וכו', וכן בהגדה ברמב"ם ה' אישות פ"ג.

ר' אבנן, כתב נלמס דוד נשם ש"ה בתחלת אלף השני ה' ר' אמן כון שקידש
את השם ויסד וכתבה תוקף התכלה שאומרין בר"ה וי"כ, גם הוא עשה סליחה לאשכנזים
המתחלת תא שמע שאומרין יום אחד קודם יו"ה כ"ל וטעה בזה משנה טעות שהרי
בסליחה המתחלת תא שמע חתום אפרים בר"ה מנוכא, ועוד והרי מעשה של ר' אמן כון
מלאו כתוב בתוך כתבי יד של ר' אפרים מנוכא אשר מת בשנת תתק"ל או תתקל"ה
ככתוב בסדר הדורות ועל כרחק שמעשה ר' אמן כון קודם שנת תתק"ל ה', עיין
בסמוך ר' אפרים בר"ה. ודע כי במחזור כ"י משנת י"ח אשר לי ובמחזור ישן נוסן
ממנו מקלוביא כנר כתוב הפיוע וכתבה תוקף וגם מזה ראוי שמעשה ר' אמן כון כנר
ה' בסוף האלף החמישי.

ר' אבותי ברבי שפטי חתום נאופן לש"ע גם נאופן לש"מ מ"פ ושניהם מלאים
משמות מלאכים קדושים, גם הוא חנר יולר לשנת ד' אחר כסח מ"פ, וסליחה ה' ה'
אל רחום וחנון, וחיבר מחינות שאומרין בק"ק ווירטש בהעבית אסתר והם אפפוני מים
עד נפש, עיכנו לך תלויות, והחום' במס' יצמות דף י"ו ב' הזכירו ע"ש.

ר' אפרים ב"ר יעקב מעיר נונא (סמוך לקולוניא על נהר ריטוס) כן חתום
שמו בנוסחת אלהים לוידיך שאומרין בני אשכנז בנה"מ לברית מילה, גם בנוסחת
הרחמן הוא אשר חנן את הילד, גם הוא חנר מערבית ליל שני של ר"ה לבני ווירטש,
ושמו חתום גם בסליחה אבי עזרן בן אמתך ובסליחה תא שמע יורי דעלמא ונטעות
ייססוהו לר' אמתן, והי"ח בתחלת המאה העשירית אחר ד"א.

ר' אפרים ב"ר יצחק חתום נמאורה לשנת ב' של חנוכה לבני פולין ונאחנה
לשנת לפני שנועות וזולת לשנת ד' וה' אחר כסח מ"פ, וסליחה אוהל שיכן אס ריקן,
ואלהים אדני חילי וסליחה ה' אומרי לביתך נאווה, וסליחה אבי הוא המדבר, ובעדות
מהרי"ל צדיני יוה"כ הנה הוא ר' אפרים מרעגנבורג אשר מת בשנת תתקל"ה,
ונספ' יוספין דפוס אמטרדס דף ק' א' משמע שר' אפרים בר' יעקב הכ"ל
הוא ר' אפרים מרעגנבורג ואיכנו נכון, ודע שבספר חסידים סי' תשס"ד הוצא
אגרת שו"ת לזקני רעגנבורג וחתום תחתיו אפרים בר' מאיר, ובתחלת
הספר צרמני הסימנים אמר שזה האגרת לרבינו אפרים ואולם מתוכן האגרת משמע
שזה ר"א לא ה' רעגנבורג ע"ש.

ר' בנימין (מלא יו"ד) חתום ניוולר לשנת לפני שנועות מ"פ המתחיל אהלל בללללי
שמע, ובסליחה אל נא תייסר ואחרים זולתו, גם הוא חנר הסליחה המפורסמת
המתחלת אהל אכננו חטאים ואשמים אשר הרעישה את כל העולם בעבור שבאו צה דברים
בראים כמתנגדים לחוקות התורה וקבלותי, אשר מטעם זה מיחה הגאון מהרי"ל
לאומרה, וכבר קנאיתי קנאת המחבר הגאון ז"ל בניאורי לדבריו והראיתי לרקתו ותומחו
וגליתי יושרו לעיני השמש וכי חורת אמת היתה צפיהו ועולה לא נמלא נו.

ר' בנימין בר זרח הנודע בשם ר' בנימין בעל שם חצר עקידה לכל כדרי ואופן לשבת בראשית תחלתו לבעל התפארת הוא האופן לח' דפסח לפי"פ, ויוצר חולת לשבת הגדול, ואופן כלולי אש שאמרין ק"ק בשבת הגדול, ויוצר לשבת ר"ח, וברוב פיוטיו תמלא שמות רבות משמות המלאכים הקדושים גם הוא חצר בליטה תחלה אהבת עיון, ואחרת תחלה בתולת צה"ה, ואחרת תחלה אמה אל כורא אמה שאמרין בני ווירמס, ובמחזור כ"י נטן קולוכיא מלאחי לו בליטה תחלה אגא ה' האל הגדול והנורא, ראשי סרומי מוסדות על השמות היולאות מברכת כהנס אכק' פסת' וכו', ובסוף חתום בנימין בר זרח.

ר' בנימין ב"ר שבואל חצר כמה פיוטים ולפעמים חתם שמו בנימין בר שמואל כגון בזולת לפ' צהר ולפעמים חתם בנימין בזולת לשבת צ' אחר ר"ח אייר, ובסליחה אמוכים בני מאמינים, ואנוש צמה ילדק, ובסליחות אחרים ואחאפק, ואי' קכאחך וגבורותיך לבני ווירמס, והי' בשבת תתס"ג לפי דעת בעל סדר הדורו, והתוס' נמס' חגיגה דף י"ג א' הוכירו דבר מפיוטיו ע"ש גם בשו"ת רש"ל סי' כ"ט.

רבינו ברוך טוב על שם חצר קרובות לשבת הגדול, כ"כ התוס' נמס' ע"ד דף ע"ד נ' והעתיקו שם חרוח אחר והוא הכמלא בקרובות שאמרין קלת קהלות פולין ופיהם תחלתו אלהי הרוחות לכל בשר, ואולם אין הפיוט ההוא לרבינו ברוך ט"ע כ"א לרבינו יוסף ט"ע ושמו חתום בתוכו כמה פעמים יוסף בר שמואל טוב עלם, לכן יש להג' בתוס' רבינו יוסף במקום רבינו ברוך, גם בתוס' נמס' פסחים דף קי"ז ב' העתיקו אמה חרוח מפיוט זה בשם רבינו יוסף ט"ע, ועוד שם בתוס' ד"ה והדר אכל בדף קט"ו א' העתיקו חרוח אחר מסילוק של קרובות זה בשם ר' יוסף ט"ע והוא הנכון, והתייבה על בעל ס"ה שהעתיק הדברים ככתבם ולא הרגיש בטעות שבהם.

רבינו ברוך ב"ר שבואל הנודע בשם רבינו ברוך מוגרמיזא גם הוא חצר פיוטים וסליחות ומהם זולת לפ' צהר וסליחה אגא הוא השואל, ועוד בסדר סליחות לבני ווירמס ליום ה' דתשובה אמה הרוחה, ונכון המונח. והי' בתחילת המאה העשירית אחר ד"א.

רבינו גרשם ב"ר יהודה, הוא רבינו גרשם מאור הגולה תלמיד רבינו האי גאון ז"ל והי' סי' בסוף המאה השמינית אחר ד"א, ובמרדכי פ"י דשבת כראה שהי' בעיר מגנלא, וכן כתב ר"א הלוי בנימוק לשרש קרם שקבל שרבינו גרשם מ"ה אשכנזי הי', גם הוא חצר סליחות וחתם בהם שמו, ומהם אי' כל כפלאותיך, וגדול עוני, אי' מקדם אלהינו ואלך נקרא איום.

ר' דוד בן אלכסנדר חצר קינה תחלה אזכרה נגינותי, לא ידעתי מי הוא. **ר' דוד ב"ר שבואל** הלוי חתם שמו בסוף סליחה המתחלת ה' אלהי רבות לרוני מעורי, גם בקינה המתחלת אמוכים שדרו, ואולי הוא ר' דוד מיינלנבורק הנזכר בתו' כתובות דף ר' ב' ד"ה עד שיסחוס, ודע כי הסליחה הנזכרת בנר היא כתובה במחזור כ"י משכת י"ח ובנושן ממנו מחזור קולוכיא.

ר' דניאל חתום במעריב ט"ע מ"פ ולא ידעתי מי הוא, ואולי הוא ר' דכ"א ל בן בעל הערוך שהזכיר בס"ה בשבת ד"א תתס"ו.

רב האי גאון ב"ר שרירא גאון (עיין ר"א הקליר) גם הוא חצר בקשה תחלה שמע קולי אשר ישמע בקולות, והיח' בסידור הספרדים, ולקבלת הראב"ד

נכסר רב האי שנת תשל"ז וזכנן שבנים שנה, ועיין עוד לקמ' אלל ר"ש ב"ר יהודה.

ר' זבדי חתם שמו בסליחה אלהים אין בלחך, ובסליחה ארון דין אם ידוקדק, ואפס זנח ועולה, ובסליחה לבני ווירמס מחלמה מכן בעיטוי ודומק, ובאחרים זולתם. לא ידעתי מי הוא.

ר' יהודה ב"ר יצחק חתום בסילוק מעריב ליל א' דפסח, ויתכן שהוא הנודע בשם ר"י מפרס, עיין שו"ת רש"ל סי' כ"ט ובמרדכי פ"ק דמ"ק.

ר' יהודה ב"ר שמואל הלוי בעל ה' הכוזרי אשר חובר בשנת ד"א מת"ק ככתוב שם מ"א סי' א' וסי' מ"ז, ראש המשוררים בחשיבות ובמעלה ככתוב בתשובות הרשב"א סי' תי"ח, גם הראב"ד בס' הקבלה שלו הזכירו בכלל המשוררים החשובים, הוא חנר פיוטים רבים ורובם בסידורי הספרדים ואנו אין לנו מהם כ"א יום ליבשה נהפכו מלולים שאומרים בני פולין לגאולה בז' של פסח וצפ' בשלח, וגאולה לשנת לפני שנועות הממחלת יונה נשאתה ואהבה לפ' עקב מחלמה ידיד עליון, ואופן לשנת בין י"כ לבוכות' מחלתו יחו לשון, וזולתם, גם הוא חנר קינה מחלמה ליון הלא תשאלני לשלום אסיריך, והי' חי נאמלע המאה החשיעית אחר ר' אלפים והי' חותמו של החכם ר"א אבן עזרא ובפירושו ליו"ד דנרות צפ' יתרו כתב שאלני ר' יהודה הלוי (ואיכנו ר' יהודה חיוג הקודם לו איזה מאות שנים כמנואר בהקדמת ר"א אבן עזרא לספרו מאזנים גם הראב"ד בסוף ס' הקבלה הזכיר שניהם זה בשם ר"י ב"ר שמואל הלוי וזה בשם ר"י ב"ר דוד פאסי, לכן אין אמון בדברי בעל שו"ת קות יאיר שאמר שזה ר"י חיוג הוא ר"י הלוי) וכל פיוטיו עשויים במקצב השירים המעולים, וכמוצ צפ' האמונות שנהיומו צן חמשים שנה עלה לירושלים ובהגיעו לשערי ירושלים קרע בגדיו, והלך בקרסוליו על הארץ לקיים כי רלו ענדיך את אבני' ואת עברה' ימוכנו, והי' מקובץ ליון הלא תשאלני הכ"ל וישמעאל אחד לצא קבאה עליו מרוב דבקומו והלך עליו כסוסו וירמסו וימיתו.

יהודה, כן מלאמי חתום בפיוט אחד בקרובות לפ' זכור מחלתו אלילי מרעי, ואיכנו הלוי הכ"ל.

רבינו יואל ב"ר יצחק הלוי חנר סליחה מחלמה אל אלוה דלפו עיני, הוא רבינו יואל הלוי מנואר חתמו של רבינו אליעזר ב"ר הכ"ל.

ר' יוסף ב"ר יעקב חתום במעריב ליל ז' של פסח מ"פ וראיתי ציוססין דף ל"ו ב' ח"ל ר' יוסף הדיין ב"ר יעקב צן סהל חכם גדול ופייטן גדול וירא שמים כסמך בריינות קורטנא בשנת ד"א תתע"ג וכסטר צניבן שנה תתפ"ד ושפט את ישראל י"א שנה.

ר' יוסף ב"ר יצחק חנר סליחה ארון כהקס מועד, והראב"ד בסוף ס' קבלה שלו מזכירו, ובש"ק דף כ"ב א' אמר שהי' תלמיד ר"ת ורשב"ס.

ר' יוסף ב"ר נתן חתום במעריב לש"ע מ"א, גם הוא חנר סליחה מחלמה אפסו עלי רעות נקושי שאומרים בק"ק ווירמס ציו"ד בעבת.

ר' יוסף בר קלונימוס נקון חתום בקינה מחלמה אמרר צנכי.

ר' יוסף ב"ר שלמה חתום ציונר לשנת ראשון של חנוכה.

רבינו יוסף בר שמואל טוב עלה חכם גדול ופייטן גדול חנר מעריב ליל א' של שנועות ושל סוכות ויונר לשנת ב' אחר פסח מ"פ וזולת לשנת ב' אחר י"ז בחשוו, ויונר וזולת וקרובות לשנת הגדול שאומרים ק"ק פולין ופיהם וצחוס' נמס' כסמים דף קט"ו א' נד"ה והדר אכל גס נדף קי"ז ב' העתיקו איזה חרוזים מקרובות זה, ונחוס'

ע"ז דף ע"ד ב' יחסוהו לרבינו ברוך ע"ע והוא טעות כמבואר לעיל אלל רבינו ברוך ע"ע, ואומרין שהי' מרביתו של רש"י, והוא חי בתחלת המאה התשיעי' אחר ד' אורש"י במה' חולין דף קי"ד ב' גם המוס' שם דף ל"ז א' הזכירו משנותיו, גם הראב"ן בספרו סי' ק' דף ל"ב.

ר' יחיאל ב"ר יעקב חתום בקינה המתחלת אסירים נשיר ילאו.

ר' יחיאל ב"ר יצחק חתום במעריב ליל ב' של סוכות מ"פ, ומלאנו כמה חכמים בשם זה לכן אין לעמוד עליהם.

רבינו יעקב ברבי מאיר הלוי, הוא רבינו חם מאורליאנש בן בתו של רש"י ז"ל חנר פיוטים כנראה מתום' נמש' ר"ה דף ד' ב', וכוכה מ"ח א', וחגיגה י"ז א', ויומא ג' א', ומלאנו שמו חתום בפיוט המתחיל יליב פתגם שאומרין בקללת קהלות קודם ההפטרה בשבועות, ונמאירה לשבת ב' של סוכה לפי מנהג ק"ק ווירמז, גם בסליחה אשמרה אליך עוזי חתם יעקב ברבי מאיר יחי', ובסליחה אדאג מחטאתי חתום בסתם יעקב, וכפטר בשבת ד"א תתק"ל.

ר' יצחק ב"ר אביגדור חתום בסליחה ירלה לוס ענדיך.

ר' יצחק הכהן חנר חתום בסליחה ארון בפקדך.

ר' יצחק ב"ר יקר חתום בסליחה אריר בשיחי.

ר' יצחק ברבי מאיר חתום בסליחה המתחלת ישראל עמך ומסתבר שהוא הריב"ס הנזכר בתום' אחי רבינו יעקב ברבי מאיר הכ"ל.

ר' יצחק ברבי משה הלוי חנר יולר ואופן וזולת לשבת לפני ר"ה מ"פ ומעריב ליל ב' שבועות מ"פ; ובמעריב לש"ת, ובזולת לשבת חה"מ סוכות מ"א חתם בתם יצחק וביוחסין דף ל"ז ב' נזכר חכם אחד בשם זה ואמר שהוא על כסא רב האי' ז"ל, גם רש"י ז"ל במס' בילה דף כ"ד ב' הזכירו, ואיכנו הריב"ס שהזכיר בפירושו למס' ר"ה דף כ"ח א'.

ר' יצחק ב"ר סערי חתום בסליחה איך אוכל לבוא עדיך.

ר' יצחק ב"ר יהודה אבן גיא (חד מרביתו של רש"י ככתוב בשם הגדולים אות י' סי' ח') אשר הי' בשנת ד"א תתמ"ד גם הוא חנר פיוטים רבים בכחוז בקבלת הראב"ן וביוחסין דף ל"ז ב' גם הוא חנר שירה נעימה על פורים בלשון ארמי ופירשה הרב ר' למח דוראן הלא היא כתובה בסוף ספר תפארת ישראל להרשב"ן דוראן.

ר' יצחק ב"ר ראובן אל ברלוגי, גם הוא חכם גדול ופייטן וחנר פי' בפרקים ממס' כתובות, הזכירו הראב"ן, אבל מחיבוריו לא בא לידנו.

רבינו יקר ב"ר שמואל הלוי חתום בזולת לשבת אלאחר כ' תמוז לבני ווירמז על גזירת פפורטן תחלתה אזכרה אלהים נגינתי בלילה, ונעל סדר הדורות דף כ"ב ד' אמר שהי' רבו של רבינו ברוך ב"ר שמואל הכ"ל, והי' בתחלת המאה העשירית אחר ד"א.

ר' יקותיאל ב"ר יוסף חתום במעריב אחרון של פסח מ"פ. וראיתי בס"ה דף כ"ה ב' וז"ל ר' יקותיאל בר משה עשה פיוט לאשכנזי יום א' דר"ה וקילור עמודי גולה עכ"ל ולא ידעתי מכ"ל הא, וגם שמו לא נזכר באחד הפיוטים אשר ראיתי, ומלאתי בתום' במס' יומא דף ע' א' שהזכירו ר' יקותיאל הלוי מווירמיישא.

רבינו מאיר ב"ר יצחק חנר כמה פיוטים וסליחות מהם מעריב ליל ב' דפסח, והתום' נמש' ר"ה דף י"א א' ד"ה שגולדנו אמר ר' מאיר שליח לבור יסד במעריב של פסח ומלות אפה ויאכלו נת"פ עפ"ל ואין הכוונת הזו במעריב שלנו, גם הוא חנר

יו"ל' לשב' ור"ח מ"פ, ויו"ל' להפסק' שניי' מ"א, ויו"ל' לשב' ראשון אחר פסח מ"פ, ויו"ל' לשב' חה"מ סוכו', ויו"ל' חולת לאחרון דפסח וליום ב' דשבעו' לבני ווירמא ועוד להם תשיכה ליו"ד אדר ולב' ג' אייר, גם הוא חדר זולת לשב' ור"ח מ"א, ויו"ל' לשבת נחמו וחתו' בו כמה פעמי' מאיר ברבי יצחק לכן שינוש הוא במחזורי' המיחסי' אותו לר' מאיר ב"ר יחיאל, גם ביו"ל' לשב' אחר שבעו' מ"פ חמו' שמו מאיר ברבי יצחק מאיר וכל פיוטיו כל' וסגנון אחד כאמרו, גם הו' חדר אקדמו' לשבעו' כל' ארמי, ועוד פיו' כל' ארמי תחלתו אילו פומי כימי שאומרי' בק"ק בשביעי ש"פ קודם קר"ה, ועוד לשבעו' תחלתו אבונן דבשמיא ובריין וכו', מלאתיו במחזור כ"י של שנת י"ח, הוא הי' בימי ר' בנימין ב"ש הפייטן הנ"ל ואמרו עליו שהי' אשכנזי ובעיר גרמייזא, ר' מייכאל ב"ר פריץ חדר קינה תחלתו ליון מכת שלום.

ר' מנחם ב"ר מכיר חי' חמו' ביו"ל' לשב' ב' דחנוכה, חול' מ"פ תחלתו אין מושיע, וביו"ל' חול' לשב' שוב' מ"פ, ויו"ל' להפסק' ראשון, ויו"ל' לשב' נחמו מ"פ חמו' כמ' פעמי' מנחם ליון ברבי מכיר וכן בשליח' ליום גדלי' המתחלת את לום השביעי גם הוא חדר בהושעת אדם יליר כפיק, ובמחזור' כ"י משנת קפ"ז מלאתי לו פיוט למעריב ליל ב' דסוכו' תחלתו מה אהבתי מעון ביתך, ועוד לו קינה תחלתה אבל אעורר ומקונן בו על גזירת מתכ"ו בי"א למחזור רכ"ו, ועוד לו סליחה תחלתה את פני ה', ועוד לחענית אסתר תחלתה אדם נקום עלינו, והיא נזכרת במס' נמס' חגיגה דף י"א א' ד"ה ברוס ג' אמות,

ר' מנחם ציון בן הרב ר' מאיר מלא דבר, מלאנו קתום בקינה המתחלת ליון מעון חשקי, ולא דבר שם מקום בא"י נזכר בס' ש"ב י"ו כ"ז מכיר מלא דבר ואולי שהוא הנ"ל שגם הוא נקרא מנחם ליון וימתן ששם אביו הי' מאיר מכיר.

ר' מנחם ברבי יעקב חדר מעריב לו' דפסח מ"א ואופן לשבת נחמו, ויו"ל' לשבת שונה לבני ווירמא.

ר' מרדכי ב"ר יצחק חמוס בזמור לשבת תחלתו מה יפית ומה נעמת.

ר' מרדכי ב"ר שבתאי חמוס בסליחה תחלתה משאת כפי מנחת ערב, ובסליחה מאתך תהלתי חמוס מרדכי הסון ואולי הוא זה.

ר' מרדכי, החמו' מרדכי הקטן הזכירו רש"י ז"ל בפירושו לשי' השירי' באומרו הו' שיסד הגבלי' מנחה ושער ויעודי', והוא בפיוטו ליו"ל' יום א' ש"פ תחלתו לאינה וראינה, ולמדנו שזה מרדכי האיש בבלי' ה', גם הוא חדר הזולת לא' דפסח,

רבינו משה ב"ר קלונימוס, בן מלאנוהו בכ"מ חמו' משלם ח"ו ביו"ל' חולת וגאולה ליו' ב' דפס' גם בקרובו' לשירי' י"ב תחלתו מיר' חטאי' גם בסוף הדר עבוד' למוהף י"כ, גם בזולת לשב' ראשון אחר ר"ח אייר תחלתו אזכרך דודי, ולשב' ג' תחלתו אתה אלהי' ובמחזור' כ"י מלאתי לו כמ' פיוטי' לשבעו' כל' ארמי גם הוא חדר סליחה לחענית אסתר במתי מספר תלינו פניך, (גם במקר' בעזרא ונחמי' וד"ה בכ"מ שהוא מלאנוהו **ב"ר משה** ק"ו ודגש הלמ"ד) וגזרנו אומר שהסליחה אודה עלי פשעי וחמוס בתוכה משולם מ"ו איננה לרבינו משולם, הוא רבינו משולם הגדול בן רבינו קלונימוס בן רבינו משה הזקן אשר יבוא זכרו בסמוך ועיין ברש"י נמס' זכתי' דף מ"ה ב' ובתוס' במס' גיטין דף כ"ד ב' בד"ה אמר אב"י, ואומרי' שהי' מרבתי' של רש"י ז"ל והי' באמצע המאה התשיעית אחר ד"א.

ר' משה ב"ר קלונימוס הספרדי מעיר קורדנה הוא הרב הגדול הרמב"ם אשר עסק בקיבורו הגדול' ס' היד החזק' בשל' ד"א תחלתו כמבוא' בהקדמת ספרו הוא חדר פיוט ליו"כ תחלתו עת שערי רנון להפתח, יום נואה כפי לא שוטח, הלא הוא כתוב בסידור הספרדי,

ר' משה ב"ר חסדאי חדר סליחה תחלתה אביו מלך אנקת עמך מ"פ.

ר' משה ברבי יעקב חמוס בקינה המתחלת ליון מעון קרית, הוא ר'

משה בן יעקב בן עזרא שעליו כתב הראב"ד שהי' מזרע המשרה וחכם גדול במורה
ובחכמה יוניז ובעל שירות ומשכחות וביוחסין דף ל"ח א' אמר שנפטר בשנת ד"א תת"מ.

ר' משה ב"ר יצחק חמוס באופן לח' דפסח מ"פ.

ר' משה ברבי קלונימוס הוא רבינו משה הזקן חנר קרובות לאחרון
דפסח, והי' בסוף המאה השמינית אחר ד"א, עיין שו"ת רש"ל סי' כ"ט.

ר' משה ב"ר שמואל ב"ר אבשלום חנר יולר וזולת לש"ת, וסליחה
תחלתה חליק ה' שועתי, ואחרת המתחלת מלך מלכים, ועוד תעלה תפילתנו
למעון שמך, ועוד אל ימעט לפנך את כל התלואה.

ר' סעדי' ב"ר נחבני הקטן, חמוס נפיוט תחלתו סוכת שלם סלה
יבוכה עליון, מלאתיו במחזור כ"י משנת קפ"ז במעריב ליל א' של סוכות.

רבינו קלונימוס ב"ר יהוד' חיבר יולר לשב"ג' אחר פסח שאומרים בק"ק ווירמז,
גם הוא חנר סליחה ל"ז בתמוז תחלתה אפפכו מזוקות, ואחרת הניתחלת את הקול קול
יעקב נובה. ומלאנו לרש"י ז"ל במס' בילה דף כ"ד ב' שנאלו כתב מגרמייזא מרבינו קלונימו'
איש רומי כראה שהוא זה וממנו קבלו בני גרמייזא יולר שלהם, וראיתי בסדר הדורות דף
כ"ב ב' שכתב בשם ש"ק דף מ"ב א' כי רבינו קלונימוס בר"י הי' אחי אמו של רש"י ככראה
בפי' ד"ה עכ"ל, עוד מלאתי בס' רוקח שכתב וז"ל פעם אחת שכת דודי רבינו
קלונימוס בן רבינו יודא ולא אמר ויכולו בניה"כ וכו' ע"ש.

ר' שלום מלאנוהו חמוס באופן להפסקה שני' מ"פ.

ר' שלמה ב"ר יהוד', החו' ביולר ליו' א' דפסח (והפיוט הזה הזכיר רש"י בפירושו
לפ' תרומ' שמו' כו טו) גם באופן ליו' א' דפסח גם בחלק ב' מן הזולת המתחיל שחורה ונאווה
משוקתו, גם באהב' לשנת כהמו מ"פ, ובמאורה וזולת לשב"ג' א' דחוכה (הזכירו החו' במס'
עירובין דף י"ט א' ד"ה והאיכא תפתה) וביולר וזול' לשב"ג' בראשי, גם הוא חנר גאולה לשב"ג'
ב' אחר פסח תחלתה שנותינו ספו ואמר בו וגם עוד ישמעאל הרם וגרם הרי שזים ואחת
וארבע מאות, והלשון הזה הטעה לבעל סדר הדורות' בספרו דף מ"ז סוף ע"ג שאמר וז"ל ר'
שלמה שיסר יולר (ל"ל גאולה) שנת ב' של אחר פסח שנותינו ספו, הי' ד"א תס"א כנזכר
בפיוט הכ"ל עכ"ל, וא"כ הי' בתחלת הגאונים אף שלא מלאנו זכרו בזמן ההוא, וזה
טעות גדול כי זה ר"ש הוא ר"ש בר"ה הכ"ל וכל מי שיש לו עינים לראו' ואזני' לשמוע יעיד על
אמתתו כי סגנון אחד ולשון אחד לכל פיוטיו, ואולם מה שאמר וגם ישמעאל הרם וגרם הרי
תס"א הרלון בו חס"א שנה תחת מלכות ישמעאל והוא ד"א תת"ל לילירה כי תחלת מלכות
ישמעאל ר"א ע"ד כמבוא' בתשובת רב שרירא גאון, זה ר"ש אשר חנר קינה על פטירת רב
האי גאון ז"ל תחלתה נגדעה קרן עדינה, היא גברת כל מדינה, גם הוא חנר אהבה לפ'
שלם מ"פ תחלת שש מאות נקראות, והפיוט הזה פירשו החו' במנחות דף מ"א ב' ד"ה
בש"א ואמרו שיסדור' שלמה הספרדי, גם הראב"ד ע"ה הזכירו בשם זה בכמה מקומות, ובפ'
בראשי' קראו בעל שירים השקולים ונכפרו לחות שהשלים שנת ד"א תתק"ז כמבוא' בסופו
אמר והנה ר' שלמה הספרדי מכותמו כבוד חנר שירים על שני המשקלים וכו',
נשמע מיני' שכבר נפטר בזמן ההוא, הוא החכם המפורסם בשם ר' שלמה בן גבירל
ממדינת מאלקה בעל כתר מלכות ואזהרות שנמחזר ספרדי ושירים רבים זולתם, גם
בסידור סליחות שלנו מלאנו סליחה תחלתה או בחר מור רץ יונת אלם וחמוס בסופו שלמה
בר יהוד' גבירל, גם הפזמון שופט כל הארץ הוא לו, ובמחז' ספרדי במנח' ל"כ פיוט תחלתו
ה' מה אדכ, וכן תחלת כל החרוזי' בשלש תיבות אלה, ואחריה' בראשי' החרוזי' חמו' הגבירול,
והי' בתחלת המאה התשיעית אחר ד"א, וכתב ביוחסין דף ל"ס ב' שהוא ורבינו גרשם

מ"ה ור' יעקב ב"ר יקר מרבותיו של רש"י וכולם נפטרו בשנת אחת, ודע כי פיוטיו רובם ככולם נערכים ושקולים במקצת השיר.

ר' שלמה ב"ר יצחק חתום בסליחה או טרם נמחתו ובסליחה ה' אלהי הנצלות כורא בעליונים, ואולי הוא רבינו רש"י ז"ל, ודע כי בכמה סליחות חתום בסתם שלמה, מהם לר"ש ב"ר יהודה הנ"ל ומהם לר"ש ב"ר יצחק הזה ונקל מוכל להכירם כי לכל אחד משניהם סגנון ולשון מיוחד.

ר' שמואל ב"ר אברהם הקרי חנר פיוט מחלתו אין לנו אלהים זולתיך ויסדו על גזירת פ"פ דמין והוא בסידור של בני ווירטש לזולת בשנת י"ג סיון. גם הוא חנר אהבה לפ' וארא וסליחה שחרכוך בקשנוך ואחרים.

ר' שמואל ב"ר יהודה הכהן חנר זולת לשנת לפני שבעות מ"פ שנתיסר על גזירת תתנ"ו, גם מאורה לשנת ב' אחר פסח מ"פ מחלתה איומתי שמי, גם סליחה מלאכי רחמים וזולתם, גם בהושענא בהושעת אלים, בהושעת אב המון חתום בסתם שמואל ואולי זה הוא ר"ש בנו של ר"י חסיד בעל שיר היחוד.

רבינו שמוחה ב"ר שמואל חנירו של ר' אלעזר בר"י גרמייזא הנ"ל חנר פתיחה לעי"כ מחלתה כי על רחמיך הרבים אנו סמוכים.

רבינו שמועון ב"ר יצחק ב"ר אבון, כן חתום בקרובות לשניע דפסח מחלתו אמרו לאלהים אדירים, ובאופן לשנת סה"מ דפסח, הוא רבינו שמועון הגדול תלמידו של רב אלפס ואשכנזי הי' נעיר מוגלל בזמן תתנ"ו, גם הוא חנר הפיוטים כולם ליום ב' דר"ה, וקרובות לכעילה, ויולר ואופן וזולת לחתן, ויולר ואופן וזולת לא' דשנעות וקרובות לשנעות אורח חיים, אצל ארץ מטה חנר הקליר ולכן הרבה קהלות אומרים אותו בראשון גם הוא יסד אזהרת אתה הנחלת כמו שכתבתי לעיל אצל ר' אלי' הזקן, גם הוא חנר סליחה לכל כדרי המתחלת אותך אדרוש וזולתם ומהם אתה האל עושה פלאות, אוילים מדרך פשעם, תורה הקדושה, שנת הכסא, אוילי הממחה, אני קראתיך כי מעכני א' והיא בסליחו' של בני ווירטש, ועוד זמר לשנת מחלתו ברוך ה' יום יום. ובתוב בס"ה שמת בשנת תתנ"ו בק"ק מין ג' ימים קודם שנת האויב לעירו ע"ש.

ר' שפשי' חתום בסליחה לשני מחלתה ישראל נושע, ואפשר שהוא אביו של ר' אמתי הנ"ל.

אלה הפייטנים ואלה פיוטיהם אשר נתיסדו בסידורנו מורשה לנו, וכתבאר כי רובם בעלי ישיבות היו מהם בא"י ובבל ומהם בספרד גם בלרפת ואשכנז, וכולם היו במשך זמן שלש מאות שנה, והיינו מאמלע המאה השמינית אחר ד"א עד תשלום חמשת אלפים, ולא מלאנו חרוזים בכל החפלות והתהלות שתקנו לנו אנשי כ"ה, והרבה חפלות ושירים מלאנו לרבותינו חכמי התלמוד בפ' הרואה ונמקומות זולתו ונע"ז דף כ"ד ב' גס ב"ר פ' כ"ד דף ס"א א' ובס' אלי' רבא פ' י"א הוצא שירת הפרות רבי רבי השיטה וכו' ע"ש ואין גם אחד בהם הנעשה בחרוזים, וכן בכל אותן הנוסחאות שנתיסדו קודם הזמן הנזכר כגון אשר בגלל אנו' ואשר הביא וזולתם אין בהם שום חרו', ואז"ל שאיננו כמלא במקראי קודש, ואין ראוי ממה שמלאנו איזה פסוקי' כראים בחרוזים כגון הסולח לכל עונכי, הרופא לכל מחלואיכי, כמוהם יהיו עושיהם, כל אשר בועט בהם, הלא הוא אביך קכך הוא עשך ויכוונך, ודומיהם נעשים, כי לא נחרזו בכוונה כ"א

בהודעתי, ואילו יהי' החרוץ קבוע בלשוננו הקדוש ראוי' למלא כמזהם לאלפים ולרצות ולא לבד בפסוק אחד כ"א במאמרים שלמים, ואילו הי' החרוץ מכיון נפסוק הסולח לכל עונכי, הרופא לכל מחלואיכי בדעת מקיימי החרוץ הלא הם הקבש בן חנין והחכם ארקולטין, מדוע אמר אחריו הגואל משחת חייכי, הטעטרכי סדר ורמזים, הי' לו להפך הסדר ולאמר וקסד ורמזים מעטרכי, ויהי' החרוץ מרובע כחרוץ המסונחים, אכן החרוץ נכרי הוא בלשוננו ואיננו מילדי העברים כי מעלתו איננה כ"א לשמע און והיא מפסדת המעלה היותר נכבדת המיוחדת אל לשון עברי והיא המעלה העניינית כמבואר כל זה בראיות בדברי החבר למלך כוזר מאמר ב' מס' ע"ב והלאה, ואי אפשר לקיים שתיכן, והקסדה כופל, והן לרות זו לזו, וכדין הוא שחיה נדחת מעלה שמעית בעבור מעלה עניינית המכוונת בלשון, ולכן כל עוד היות אנונינו על אדמחם לא השתמשו בחרוץ כל עיקר ומעלמם הי' נצות נעיניהם להיוחה קרוב להפסד ורחוק מאשר, אמנם אחר זמן רב אשר נתישנו באדמת בני נכר ושמעו החרוץ היפים בשירי האומות התקנאו צם וילמדו מעשיהם ויעשו גם המה כמוהם, וכן העיד הקדוש בספרו ס' קסידים ס' תשפ"א, וכן דבר החבר שם בסוף ס' ע"ח, וכמה נעים הדברים היולדים מפי החכם הר"ר שמואל אן חנון צראשית ביאורו לס' קהלת, ח"ל:

ויש למלאכת השיר תנאים אחרים כוללים לכל ומיוחדים לאומה אומה, זכרם ארסטו' בספרו בשיר, וכן זכר שקלת האומות לא הי' מכוונים צעיריהם השתנות האומות האחרונות אף שיהיו שוות בזמן קריאתם לבד, וכן אומר כי קלת האומות לא היו מתנאי שיריהם שיהי' המשקל אחד מדרך הניקוד כלומר המלכים והזואים שיהיו על דרך אחד ומספר אחד רק ימלאו החסרון בנגון, ואין ספק שהי' להם בזה סדר כי לא ימלאו בו כל חסרון, ובתנאי לך זה טפני שנראה שנדרות דוד ושלמה ע"ה היו שיריהם כן כי לא נמלא לא משקל ולא חרוץ, ויש לומר שהי' לשירים ההם יתרון על אלו שיולדים היום כי לא הי' דרכם לר והיו יכולים להכניח בשירים הענין אשר ירצו לשמו בהם כרונם על שלמותו, אך נדרות האלו קבלו על עצמם צעיריהם תנאים רבים הן לעשותם הן להזהר מהם וקלרו על עצמם מאוד הדרך עד שלא יוכלו לנעות ימין ושאל, ויניאם זה לדחוק ולקצר ולחסר ולהתיר לעצמם נבלות, ועם כל זה יפסידו הענינים או לפחות ירחיקו הבנתם, הארכתי בזה לכבוד שירי דוד ושלמה ולהפך בזכותם, עכ"ל.

ורי לנו בזה לעת כזאת אשר אין בוונתנו צעיקר הדרוש הזה, עוד אשון לעת מועד אי"ה לדרוש על יתר הסנות הנזכרים, ולחקור על איכות קיצור הפיוטים, ושינוי שמותיהם, ושינוי דרכיהם, והילוך לשון איש ואיש.

ואתם מורי אלופי ונויודעי, עליכם אשים דברתי! שימו נא לבצכם לדברי אלה, ודעתכם תשיתו לדעת החכמים הנזכרי, הודיעוני מי שנתעלם מונוי, ואם שגיתי בשם או בזמן אחד מהם הבינו לי, כי לאהבת האמת ולמוען רבות הדעת כתבתי כל אלה, להסיר המכשולים, להיסיר הצלזולים, ולצער הקלקולים. שואודבר כוזב וספרי זה יותקו, ודבריהם הישרים והנכוחים על ספר יוחקו, והיה לדורות, להבין ולהורות.